

Capítol 1

Les pàgines que segueixen no són cap defensa de la medicina ortodoxa, de la mateixa manera que un llibre que ataqués, per exemple, el marxisme no seria necessàriament una defensa del capitalisme global. No l'he escrit perquè pensi que les multinacionals farmacèutiques siguin parangons ètics o perquè cregui que la classe mèdica no pugui ser interessada, estreta de mires i inflexible. Sé que el teu farmacèutic et pot donar moltes coses que et podrien matar i que hi ha hospitals a la Gran Bretanya on gairebé tens garantit que en sortiràs en un estat pitjor que com hi vas entrar. Podria escriure sobre la classe mèdica o sobre aquests hospitals pollosos, però hi ha molts llibres sobre les mancances pràctiques i filosòfiques de la medicina ortodoxa i massa pocs sobre les mancances de la medicina alternativa.

La qual cosa és sorprenent, perquè la medicina alternativa a la Gran Bretanya és un negoci que mou milions de lliures i té el seu propi poder, un negoci que té una cobertura regular i sovint acrítica en la major part dels nostres diaris i revistes, que regularment fa –o per-

met que es facin en nom seu— afirmacions impressionants sobre les seves capacitats, que sovint no estan comprovades, per no dir demostrades; un negoci que no té cap organisme independent que en supervisi les activitats i que de tant en tant mata els seus clients com a resultat directe del consell o les accions dels seus practicants.

La ciència, que ens havia de salvar a tots durant els anys seixanta, té molt mala premsa avui dia. No és només perquè la ciència ha estat l'eina usada per descobrir els principis que hi ha darrere la bomba atòmica o els motors de combustió interna que embussen l'atmosfera, encara que això també compti. El que passa és que massa sovint els setciències tracten la ciència com si només fos una de les maneres possibles d'obtenir nous coneixements. Més aviat suggereixen que, així com un arquitecte pot triar entre totxos i pedres per fer un edifici, i fa la tria seguint uns criteris establerts que li diuen que els totxos van millor aquí i el ciment allà, algú del ram de la curació encarregat de comprovar la validesa d'un remei pot triar si vol fer servir la ciència o potser..., bé, què? L'instint? La fe? Un pressentiment? Els daus?

I tot això vol dir ignorar què és la ciència. No és una manera particular d'esbrinar una veritat física: per definició és *la* manera d'esbrinar les veritats físiques. O, més exactament, mirem-ho de l'altre costat: qualsevol cosa que descobreixi o demostrï una d'aquestes veri-

tats és ciència. Però la veritat també és un terme força ambigu avui dia. Molts dels practicants alternatius amb qui he parlat durant aquests anys arriben a un moment de la discussió (i invariablement és una discussió si jo hi sóc) en què es qüestiona la veritat de les seves premisses i ells somriuen i diuen: «Ah! La veritat! Bé, depèn del que vulguis dir...»*

Però la veritat és el que la majoria de nosaltres sabem què volem dir quan diem la veritat. Posem a prova les lleis de la física i la química milers, milions de vegades cada dia sense pensar-hi i trobem que són lleis certes. Cada cop que respirem, cada batec del cor, cada parpelleig és una demostració d'una sèrie de veritats físiques. I acceptem aquestes veritats cada cop que tre-

* Una càlida benvinguda als postmodernistes que ens visiten. Sí, sé que hi ha una colla d'interessants teories sobre la invalidesa de les proves científiques, basades en la premissa que com que els fets només existeixen en funció de la fal·lible percepció humana, modificada pels nostres fal·libles sentits, mai no els podem *conèixer* de la manera com un científic afirma conèixer-los. I sé que aquests mateixos teòrics postmodernistes afirmen que els fets científics tal com els veuen els animistes de les illes del Pacífic o els membres de la Societat de la Terra Plana són tan vàlids com els fets científics tal com els veu el president de la Royal Society. Endavant. Teoritzeu. No trobareu cap argument contra aquestes tesis en aquest llibre, ni cap menció de la seva existència fora d'aquesta nota a peu de pàgina. Aquest és un llibre sobre la veritat tal com l'entén la gran majoria de la gent –inclosos la majoria dels alternativistes– i no una discussió sobre filosofies rivals. Ho sento.

pitgem el terra sense témer que *aquest cop* els àtoms del peu se'ns confonguin amb els àtoms del parquet i ens escolem cap a l'habitació de sota. Les lleis de Newton es demostren cada cop que els músculs del braç se'ns tensen lleument en resposta al pes de la porta que estem obrint, les lleis d'Ohm cada cop que encenem el llum sense témer que l'electricitat llisqui pel plàstic de l'interruptor i ens electrocuti.

Això és la ciència –res més que això, en realitat. És provar coses per veure què passa i descobrir que les coses que passen un cop i un altre són certes. Si pico un clau amb un martell exactament de la mateixa manera cent cops, mil, un milió, ni l'anticientífic més recalci-trant negaria que això ens indica alguna cosa sobre la indiscutible naturalesa física de l'acer i la fusta i sobre la despesa i conversió d'energia. I de la mateixa manera, si prenc un milió de persones amb mal de cap, els dono una aspirina i els passa el mal de cap, això demostra una veritat sobre la interacció química de l'aspirina amb els receptors del dolor que hi ha al cervell.

És clar que, com diran tant els practicants ortodoxos com els alternatius, tenim mal de cap per moltes raons diferents, i la ressaca d'alguns és el tumor cerebral creixent dels altres. Si la ciència de determinar la veritat sobre com funciona el cos humà –per no dir la ment humana– fos tan fàcil com determinar la física implicada en l'acte de clavar un clau a la paret per penjar un quadre, als investigadors mèdics se'ls acabaria la

feina. Però el cos és complicat, el cervell encara més i, com diria qualsevol creient holista, poques malalties són disfuncions de parts concretes del cos fàcils de diagnosticar. Si la ciència mèdica fos de martell-i-clau les taxes de curació per a les diverses malalties serien o del cent per cent o zero: sí, sabem curar la tuberculosi, o sigui que tots els tuberculosos es curen; no, no hem descobert encara la manera de curar el càncer, o sigui que tots els malalts de càncer es moren. La realitat és que hem descobert què causa la tuberculosi i com matar el bacil de la tuberculosi, però encara hi ha gent que l'agafa, algunes persones en moren i encara n'apareixen noves formes que requereixen noves versions dels vells medicaments; tenim una idea menys clara del que causa molts càncers, però tot i així tenim tècniques mèdiques que curen molts pacients, donen una mica més de vida a uns altres i envien uns altres a una mort cancerosa.

Suposo que ara és el moment en què hauria de deixar clar el punt de vista que em proposo defensar en les pàgines següents.

No sóc metge, ni tan sols sóc científic, encara que vinc d'una família més o menys científica i les condicions de l'esforç científic se'm van mostrar molt clarament des de molt jove. Però la major part dels practicants alternatius no són metges i molts estan orgullosos de rebutjar el que la majoria de científics consideraria ciència convencional. Sóc periodista. Ara fa quatre anys

vaig contraure un càncer a la gola i vaig dedicar la columna que escrivia al suplement dominical del *Times* a descriure els efectes mèdics i pràctics del càncer i el seu tractament. Mentre la història del meu tractament –cirurgia, radioteràpia, quimioteràpia, tot portat a terme en un hospital oncològic de Londres sota el guiatge de diverses lluminàries mèdiques– es desenvolupava a la pàgina setmana rere setmana, vaig començar a rebre cartes de lectors que pensaven que m'estava suïcidant a llarg termini en encomanar el meu càncer a la medicina ortodoxa i que m'aniria millor si prenia una de les diverses rutes alternatives. Em deien que prenguéssis Essiàc, el tractament favorit dels nadius de les tribus canadenques, o que provéssis l'homeopatia, el laetril, la vitamina C o el zinc. M'enviaven adreces de clíniques al costat mexicà de la frontera amb Califòrnia on metges renegats em cobrarien 20.000 dòlars per setmana per tractar-me el càncer amb substàncies prohibides als Estats Units, i m'enviaven circulars d'organitzacions que promouen l'ús d'ènemes de marro de cafè per curar el càncer.

La majoria dels missatges estaven escrits amb tota la bona intenció i generositat, i tant de bo poguéssis dir que els vaig llegir amb una ment totalment oberta a les promeses que oferien. Però aquest no era el primer cop que em trobava amb els remeis alternatius.

Quinze anys abans havia tingut un d'aquests atacs rutinaris de fatiga i lleu malestar físic i mental que afecten la majoria d'homes quan passen de la primera ma-

duresa a aquella edat en què les possibilitats de la vida es presenten de sobte més limitades. Vaig començar a presentar-me regularment a la consulta del meu metge de capçalera amb la llista de dolències que, pel que es veu, són els casos més corrents de qualsevol metge de capçalera urbà: cansament inexplicable, letargia, diversos mals i dolors indeterminats, ansietats gens habituals. Com la majoria dels pacients que mostren aquesta mena de símptomes, estava convençut que eren el resultat d'alguna malaltia orgànica concreta i m'empipava quan el metge mirava les anàlisis de sang, els electrocardiogrames i els informes de l'hospital i no podia trobar ni rastre de la malaltia específica que jo sabia que es devia estar gestant dins meu. El que em calia era algú que m'ordenés deixar les jornades laborals de quinze hores i les nits de farra de dotze hores; volia un metge que digués: «Ah! La Síndrome Crònica de Farnsbarns! Prengui aquest xarop dos cops al dia durant una setmana i es trobarà millor un altre cop.»

Com que l'ortodòxia era incapaç de trobar una solució vaig fer el que molts de nosaltres fem avui dia: vaig buscar una resposta alternativa. Vaig començar a comprar llibres de butxaca amb títols com *La dieta de l'edat de pedra* i *Entén les teves al·lèrgies*. Invariablement els llibres incloïen un capítol introductori amb una llista dels símptomes causats per no menjar la dieta que havien menjat els nostres ancestres de l'edat de pedra, o per ser al·lèrgics a un munt de menjars nor-